

HyvoData

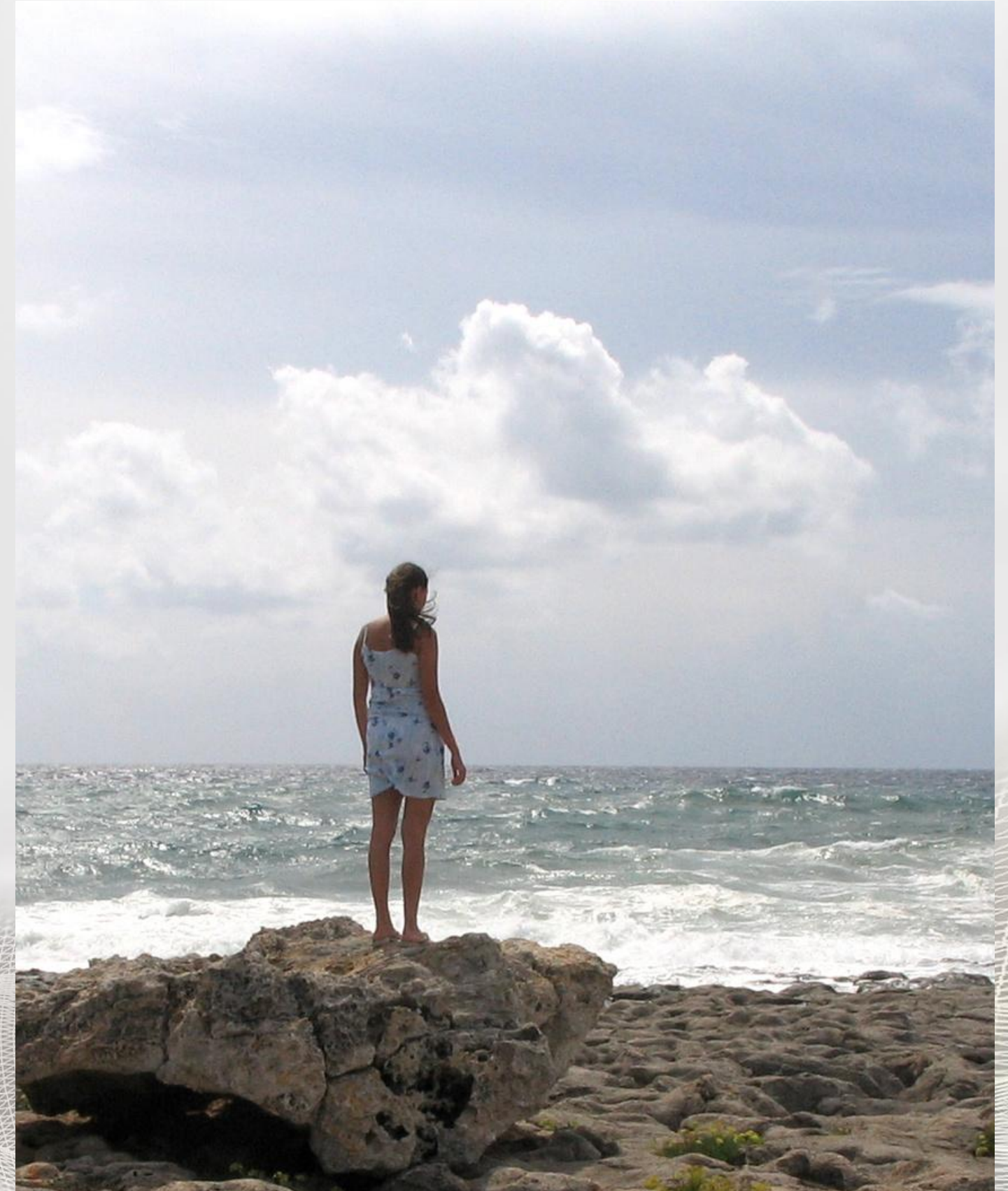
Hyvinvointialueen data tehokäyttöön

Minna Kahala, TtM, tutkijalehtori, SAMK

Mielenterveys alkaa arjesta – mitä esiselvitys kertoo Satakunnan tulevaisuudesta?

- Mielenterveyden ja työkyvyn tukeminen on tärkeää erityisesti inhimillisesti yksilötasolla, mutta myös laajemmin yhteiskunnallisesti. Ennen kaikkea psyykinen kuormittuneisuus ja mielenterveydelliset haasteet aiheuttavat inhimillistä kärsimystä ja toimintakyvyn menetystä.
- Vuonna 2024 mielenterveyshäiriöt olivat toiseksi yleisin työkyvyttömyyseläkkeen syy.
- Nuorten masennus- ja ahdistusoireiden määrä on kymmenessä vuodessa kaksinkertaistunut. Arvion mukaan masennuksen kokonaiskustannukset vastaavat jo yhtä prosenttia kansantulosta, eli lähes kolmea miljardia euroa vuodessa.

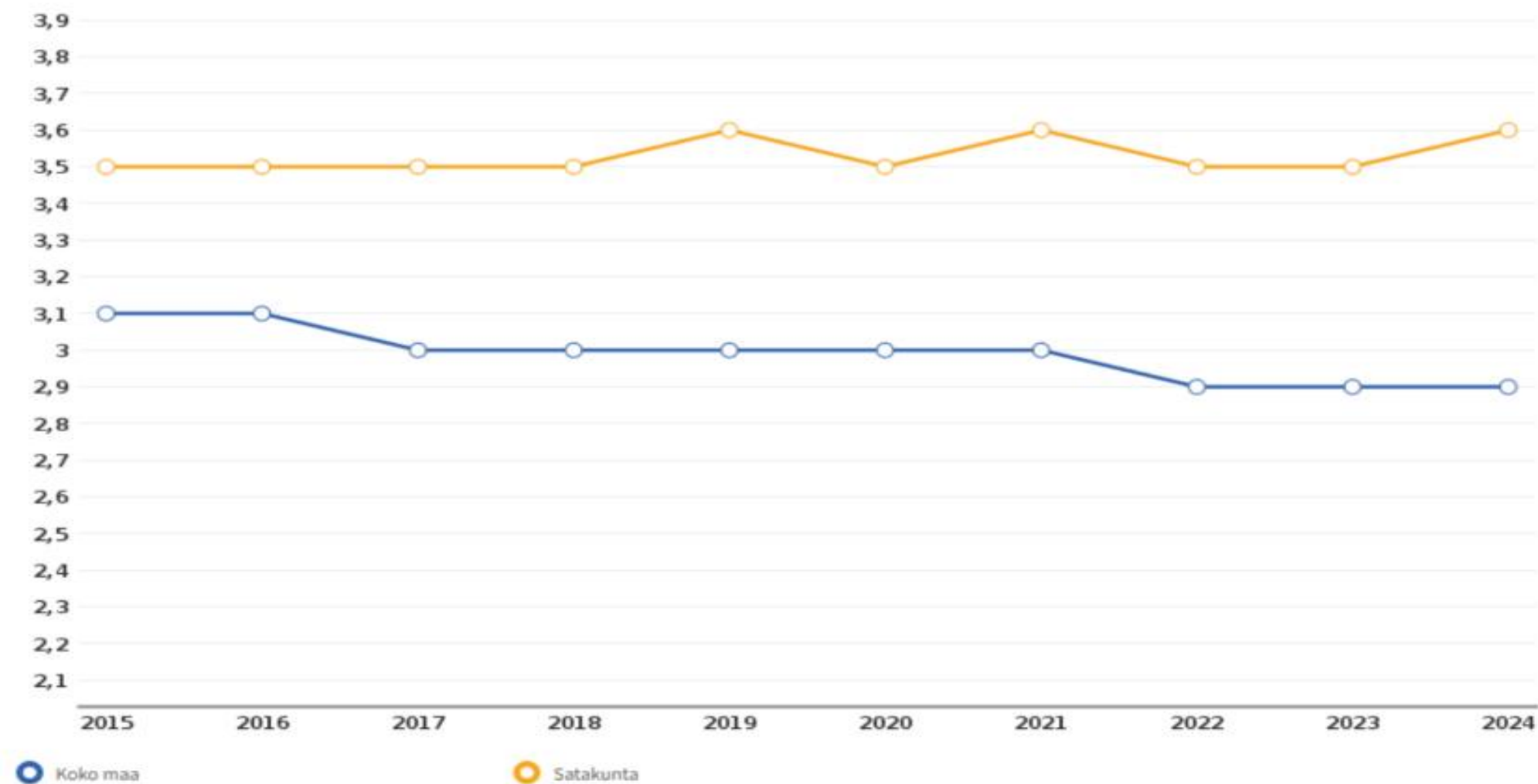

- Eriyisen huolestuttavaa on, että mielenterveysperustaiset eläkkeet myönnettiin keskimäärin 44-vuotiaille, ja jopa neljä viidestä alle 35-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeistä myönnettiin mielenterveyden häiriöiden perusteella. Muista syistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään keskimäärin 58-vuotiaana.
- Työeläkeyhtiö Ilmarisen työkyvyttömyyseläkeindeksin mukaan neljä viidestä alle 35-vuotiaasta hakijasta ei ollut eläkkeenhakuhetkellä töissä vaan työttömänä, opiskelijana tai muuten työelämän ulkopuolella.
- Kelan mukaan nykyään jo yli puolet kaikista työkyvyttömyyseläkkeistä on myönnetty mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi. Viime vuosina tämä luku on ollut Satakunnassa koko maan keskiarvoa korkeampi ja selvästi kasvussa.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

info ind. 3218 Sukupuoli: Yhteensä

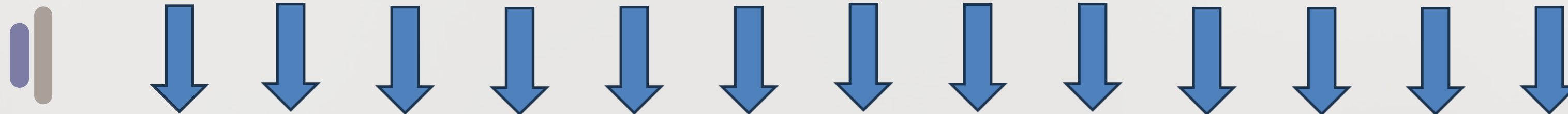
Kuva 1: Satakunnassa Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on nousussa. Koko maassa luku on ollut staattinen tai laskeva viimeisen 10 vuoden ajan. Kuva: Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista, Satakunta ja koko maa, 2015–2024, Sotkanet.

Mielenterveyden “Pohjois-Karjala projektille” on Satakunnassa selkeä tarve

- Tähän tarpeeseen on lähdetty vastaamaan Satakunnan hyvinvointialueen ja Satakunnan ammattikorkeakoulun toteuttamassa HyvoData – hyvinvointialueen data tehokäyttöön hankkeen työpaketissa 3. (TP1: Ikäihmisten hyvinvointierojen kaventaminen, TP2: Haavahoidon kehittäminen).
- Hanke on saanut Satakuntaliiton myöntämänä Euroopan unionin (EAKR) osarahoituksen ajalle 1.9.2025 – 31.12.2027.
- SAMKissa hanke sijoittuu hallinnollisesti Ihmisen toimintakyvyn tutkimuskeskuksen alle.
- Hankkeen henkilöstöön (TP 3) kuuluu projektipäällikkö Taina Jyräkoski, tiedottaja Veera Iisakkala, data-analyytikot Vilja Koski ja Leevi Kivimäki, hyvinvointianalyttikko Hanna-Kaisa Knihti, mielenterveyden asiantuntija Minna Kahala ja lääketieteen (psykiatria) asiantuntijat Jukka Kärkkäinen ja Jyrki Korkeila.
- Hankkeen kuulumisia voi seurata [Ihmisen toimintakyvyn tutkimuskeskuksen sivuilta](#).

Satakunnan hyvinvointikertomuksessa 2025 – 2029 esiin nousseita mielenterveyteen liittyviä huolenaiheita aikuisväestön osalta:

- Työkyvyttömyyseläkettä saavien 18–34-vuotiaiden osuus on lievässä nousussa ja selvästi korkeampi kuin valtakunnallinen keskiarvo.
- Korkeasti koulutettujen keskuudessa usko työssä jaksamiseen on heikentynyt, 23,5 % ei usko jaksavansa vanhuuseläkeikään saakka.
- Mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet ja positiiviset mielenterveyden kokemukset vähentyneet.
- Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on kasvanut kaikissa koulutusryhmissä, erityisesti korkeasti koulutettujen keskuudessa.
- Elämänlaatunsa hyväksi kokevien osuus on laskussa, ja valtakunnallisesti Satakunnassa on vähiten elämänlaatunsa hyväksi kokevia.
- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 18–34-vuotiaiden osuus on noussut 2,5 prosenttiin.
- Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C-mittarin mukaan) on korkea ja lisääntyvä koko työikäisessä väestössä.
- Kannabiksen käyttö on yleistynyt, ja 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus 20–64-vuotiaiden joukossa on nousussa.

- Mm. näihin huolenaiheisiin liittyen hankkeessa selvitetään vastauksia kysymykseen **MIKSI?**
- Tavoitteena on laatia esiselvitys Satakunnan työikäisen väestön mielenterveyden nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Selvitys tarjoaa ajantasaisen kokonaiskuvan alueen tilanteesta, erityisesti työkyvyn näkökulmasta.
- Menetelminä: rekisterit ja rekisteritiedot, joita ovat esimerkiksi Kansalaispulssi -kyselytutkimus, THL:n terveystutkimus, sairauspoissaolo- ja eläköitymistiedot, hyvinvointialueen keräämät tiedot. Näiden tietojen avulla saadaan koottua ja analysoitua mielenterveydellisiin tekijöihin liittyvää dataa Satakunnan alueen työikäisestä väestöstä.
- Lisäksi: Asiantuntijahaastatteluihin, kokemusasiantuntijahaastatteluihin, julkaistuihin tutkimuksiin ja asiantuntija-artikkeleihin perustuen laaditaan tausta-analyysit alueen nykytilanteesta ja tarpeista. Kansallinen ja alueellinen asiantuntijapaneeli.

Tulokset:

- Tunnistetaan keskeiset mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja muutostarpeet, joihin on sekä tarkoituksenmukaista että realistista kohdistaa toimenpiteitä. Nämä havainnot muodostavat perustan alueellisten toimijoiden yhteiselle kehittämistyölle.
- Suunnitellaan ja käynnistetään tarveperustainen sekä tiedolla johdettu mielenterveyttä edistävä ja häiriöitä ennaltaehkäisevä alueellinen ohjelma Satakunnassa. Mainittu Satakunnan maakuntaohjelmassa.
- Satakuntaan on perustettu alueellinen mielenterveystyöryhmä, jossa fokuksena on alueen työikäinen väestö.

|| Kiitos mielenkiinnosta!

Kysymyksiä ja kommentteja?